

KJAK

Sterkt og kveikjandi MMR

Jákup av Skarði

Fyri mær er tað púra greitt, at fleiri starvsfólk á MMR skulu varða av fólkhaskúlaøkinum, um fyrstu fortreytirnar skulu verða fyri mennandi føroyskan fólkhaskúla. Fólkhaskúlin fevnir um áleið 700 lærarar og 7.000 næmingar. T.v.s., at talan eru

um áleið 1/6 av øllum fólkhum í Føroyum. Taka vit foreldrin og onnur avvarandi við, verður talið munandi hægri. Vón mín er, at Menta-málaráðið verður mannað við fleiri fólkhum, ið hava kunnleika til fólkhaskúlan og hava hegri og vitan at standa fyri átøkum, ið bera fólkhaskúlan fram. Tianverri hevur samskipti mítt higartil stóðugt givið mær ta fatan, at MMR er tunnsliði og í alt ov stóran mun roynir “at slökkja eldar”. Við einum vælmannaðum MMR, hugsí eg mær, at tað vildi verið lættari at fingið opið og jaligt samstarv. Samstarv, ið onkunsvegna gav

starvsfólkhum tryggileika og árræði at taka felags tøk – skúlanum at fram. Kanska kundu vit í eini komandi lønarsamráðing eisini sett út í kortið átøk, ið savnaðu orkuna um at fáa besta skúlan? Kundu vit í komandi tíðum sett fleiri pengar til, høvdu vit møguleika at menna og skipa nýggj tiltøk, heldur enn bert at þjossa upp á gamla skúlan og javna smápengarnar út til tunnsliðnar ynskidreyamar. Hvar eru iløgurnar til felags kt-tiltøk? Hvar eru pengarnir at fremja ein felags standard, uttan mun til hvørjum skúla næmingurin gongur í? Hvar eru figgarligu

játtanirnar, ið skulu til, at kt-vørðir hava stundir at stuðla næmingum og lærarum innan fullgóða kt-nýtslu? MMR hevur sett í kortið, at landsroyndir skulu talgildast á várí 2014. Hvussu kunnu vit tryggja næmingunum at tey nema sær hollan kunnleika, at kt er nátúrliga amboðið at loysa landsroyndina? Ella er talan bert um eina roynd at spara pening og tíð í sambandi við at rætta uppgáurnar? Eg helt, at landsroyndin var ætlað at fáa eina mynd av stóðuni, at næmingalagaða undirvísingin skuldi tillagast eftirfylgjandi skúlaár. Í hvønn mun samskipta

MMR og kommurnar um ásetingarnar frameftir? Eru kommunurnar “við uppá” at kt-iløgur skulu gerast komandi figgarár?, og hava kommunurnar vitan at fáa til vega hósandi kt-amboðini? Eg kundi hugsa mær at vita um besta amboðið er teldil ella telda – og hetta átti longu at verið fingið til vega, at næmingarnir fáa møguleika at læra amboðið at kenna. Jú, næmingar tora væl at royna nýggj amboð – men nei, tað er ikki vist, at teir eru førir fyri at nýta tað á skilabestan hátt, serliga í eini roynd, har nógvir faktorar spæla inn. Havandi hesar spurningar í huga, hugsí eg at alneyðugt

er, at MMR verður mannað við fleiri starvsfólkhum, ið hava bein í “fólkhaskúlanum anno 2013” og hava hug og hegri at bera fólkhaskúlan fram – eisini á kt-økinum. Hugligt hevði verið at skúlaleiðslur, kt-vørðir og nevndin í FL – fingi høvi at umrøða møguleikar og avbjóðingar saman við MMR. Set onkran dag til vikis, har vit samskipta um møguleikar og hugsandi loysnir at betra og menna fólkhaskúlan. Við bestu ynskjum um góðan og mennandi fólkhaskúla!

Tobbi má eisini unna øðrum frælsi

Eitt fult alfabet snýr seg eisini um eina meiri liberala navnalóg. Tí er tað ein politiskur spurningur

Sjúrður Skaale

Hvat liggur í hansara skuffum veit eg ikki, men Tobbi hevur mær vitandi ongantíð skrivað nakað, sum vanliga verður bólkað undir bókmentir. Men tað, sum er

runnið úr hansara penni – greinar, talur og prædikur – hevur kortini mangan verið so blómandi og fynduga orðað, at tað hevur havt litterert virði. Ein av orsökunum er, at hann hevur skrivað, sum hann hevur viljað. Sum hann segði í sjónvarpsjakinum týskvöldið: “Fólk kenna mína frælsisstøðu í stjórnmálaspurningum. Men eg havi somu somu frælsisstøðu tá tað kemur til aðrar spurningar – eisini málsliga. Eg finni meg ikki í, at onnur leggja bond á

hvat ið eg skal siga fyri at útrykkja meg sum frægast ímóti tí, sum skal lesa. Tí havi eg tikið mær fult frælsi tá tað kemur til at skriva sjálvur – eisini viðvíkjandi hesum vælsignaðu stavunum.” Hevði Tobbi latið onnur surrað eitt puristiskt korsett um sín málsliga kropp, hevði hann ikki verið tann orðatoriski tungvektari, hann er. **Frælsi hjá øðrum** Men Tobbi unnar ikki øðrum frælsi. Hann tekur nevniliga undir við, at okkara alfabet skal verða verandi ampu-

terað. Tað forðar ikki honum og øðrum at skriva sum tey viljað – men tað skerjir frælsi hjá foreldrum, sum skulu geva børnunum navn. Navnanevndin loyvir nevniliga ikki foreldrum at geva nøvn, sum hava teir útiðystu bókstavirnar. Stav-ingarhættir, sum hava verið nýttir í Føroyum í øldir, eru bráðliga bannaðir. Tað hevur skapt bæði frustratió og vreiði hjá nógvum foreldrum, hvørs persónliga frælsi er skert. Sjálvur haldi eg als ikki, at

Navnanevndin hevur havt heimild til at vera so kantut, sum hon hevur verið. Men verður amputeraða alfabetið nú endaliga autoriserað, so er heimildin greið. **Politiskt** Tobbi segði eisini í sjónvarpinum, at “tað eru málfrøðingarnir sum skulu kjakast um hesi viðurskiptini og koma til tað, sum teir halda vera tað rætta. Tað politiska systemið skal undir øllum umstøðum ikki taka avgerð í hesum málinum.” Men persónliga frælsi

hjá fólki er so avgjørt eitt politiskt mál. Og so leingi persónliga frælsi – uttan nakra dygga málfrøðiliga ella sakliga grundgeving – verður skert orsakað av tí skerda alfabetinum, so er alfabetið eisini eitt politiskt mál! Politikarar, sum vilja tryggja foreldrum rættin at kalla síni børn siðbundin føroysk nøvn sum Victor, Carl Johan ella William, mugu eisini taka stóðu til alfabetið!

Málvinir, málóvinir og málráð

qwi, cigarett, øx, Zakaris og Áge?

Eyðun á Borg, skúlaári

MÁLÁANGUR: Ein illlittur skurvblendingur av mál-dálkarum (politiskur liturin er eyðkendur, men mín sann er eisini okkurt umboð úr flokki Bóndans við!?) roynir av øllum alvi at gera seg inn á beinagrind og merg móðurmálsins.

STAVRAÐ: Mong ymisk stavrvørð eru kring heimin. Í Føroyum hava vit eisini okkara eigna, serstaka stavrað, sum er eitt sindur øðrvísi enn onnur; men hetta er okkara stavrað, sum hoyrir til okkara serstaka móðurmál. Vit klára okkum fint við tí. Hasir “útlendsku” bókstavirnar í yvirskriftini hava ongantíð verið í okkara stavrað, tí vit hava ikki brúk fyri teimum. Kortini siga málblanderarnir, at teir útlendsku hava fingið dura-fjórðingin. Hatta er møn. Einasta grundgeving teirra fyri bókstavavavstrinum er, at danskir myndugleikar (prestar) bronglaðu okkara fólkanøvn (og eftirnøvn) til okkurt, sum hvørki er fuglur

ella fiskur, ja, í fleiri førum beinleiðis láturligt. ÁGE: Lítl Áge segði við grátrødd: “Mamma, stavblanderarnir hava ikki tikið mín bókstav við!” SKÚLABØRN: Skúlabørnini eru von við føroyska stavraðið. Har eru eingir trupulleikar. Tey duga sjálvandi eisini tað danska og enska stavraðið. Har brúka tey “útlendsku” bókstavirnar. No problem! Skúlabørnini mugu sleppa at varðveita rættindini til tað óbroytta, føroyska stavraðið! Núsiga skúlanæmingarnir við meg: Fáa vit nú c og x inn í stavraðið, so ráða vit sjálvir fyri, hvussu vit stava cigarett og citrón, øx o.s.fr. Eg meini tað!

C-DURUR: Í skúlanum spæla vit ikki so sjáldan í c-duri. Í skúlaorkestrinum spæla: Alex, Christian, Zacharias og eisini Áge, sum ikki sleppur við hjá “hinum.” Sjálvandi sleppa hesir eisini at spæla í orkestrinum: Aleks, Kristian (og Krisjan), Sakaris og Áki! ÍSLAND: Íslendskt er ein gróðurkvistur av føroyskum; málíni (bókstavirnar) eru ógvuliga lík. Íslendingar fóru hin vegin, tóku “útlendsku” bókstavirnar úr stavraðnum. Tað gongur fint hjá teimum. Høvdu vit bert havt eitt sindur av teirra málsliga, tjóðskaparliga stoltleika. Vit trívast betur í runuhýlinum. A, H,K,Y: Føroyingar (ikki minst fjølmiðlafólk) skuldu

heldur lært seg at sagt hesar bókstavirnar rætt á føroyskum: a, sum í orðinum, tal, h, sum í HB, k, sum í KÍ, og y, sum í Brynhild og krydd (og ikki við danskari úttalu)!! 8 AV 11: Ikki færri enn 8 av 11 í Málráðnum vardu móðurmálið móti ótespiliga áganginum. Tykkum 8 takka móðurmálsins vinir (t.v.s. flestu føroyingar)! Kortini tykjast tey fáu ikki at góðtaka eina fólkaræðisliga avgerð! Ræðandi! STAVSETINGIN: Núverandi stóðan, viðvíkjandi at stava føroyskt, er vissuliga ikki góð, hvørki millum leik ella lærd. Koma so aðrir bókstavir aftrat, ja, so verður alt ein verri fløkjustampur. FJØLMIDLARNIR: Tey 8

í meirilutanum fáa spurning frá fjølmiðlafólki: “Hvat billa tit tykkum inn, ikki at lurta eftir teimum trimum í minnilutanum?” Hevði stóðan verið øvut, at 3 limir av 11 vildu varðveita stavraðið, hevði spurningurin kanska ljóðað soleiðis: “Hvat billa tit 3 tykkum inn, ikki at góðtaka eina greiða, fólkaræðisliga avgerð?” Góðu føroyingar! Gerið ikki ta óbótagerð, at tit fara at pilka við sjálvan mergin í móðurmálinum!

Við mál- og rættsskrivingarkvøðu